

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jesus Garmendia Aurrekoetxea

*Bermeo
Bizkaia (1930)*

Aurkibidea

Biografia

[Nardiztar Jon](#) kalean jaio zen 1930. urtean. Gurasoak bermeotarrak zituen, aita uritik ekarritakoa; seme bakarra izan zuten. Aita bizargina zen eta bizartegia zuen etxean bertan eta ama kontserba-fabriketako behargina. Espainiako Gerra Zibilean bere aita EAE-ANVko "zapadore"en batailoira joan zen. Umea izan arren, etxean bertan bizi izan zuenez, oso ondo gogoratzen ditu garai haiek. Umetan beraien kalean zegoen lonja batean ibili zen ikasten. Aita kartzelan izan zuen eta handik bueltan, 1938. urtean, errenta ordaintzen ez zutela-eta, Doniene kaleko beste etxe batera joan ziren; bertan beste bizartegi bat zabaldu zuten. Herri eskolan eta "Hermano"etan ibili zen, baina laster utzi zuen eskola. Lan desberdinetan aritzen zen bitartean aitari laguntzen bizargin lanbidea ikasi zuen. Soldadutzan bizargin eta postari lanetan ibili zen Ferrolen eta Donostian. Baxuran zein arrastreroetan ibili zen lanean, "Naviera Vizcaína"n hasi aurretik. "Naviera Vizcaína"ko "Guernica" petrolio-ontzian koipeztatzaile eta galdaragile ibili zen Persiako Golkoan, eta "Ondarroa" ontzian makinista India eta Pakistanen. Itsasoa utzi eta 1971. urtetik 1990. urtera arte, erretiratu arte, Muruetako ontziolan ibili zen itsasadarra dragatzen eta "tubero". 3 seme-alaba izan zituen.

Zintak

BRM-056

- **Proiektua:** Bermeoko ahotsak

- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2011-02-09
- **Iraupena:** 54 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Transkribatzailea(k):** Elizondo, Iratze

BRM-057

- **Proiektua:** Bermeoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2011-02-09
- **Iraupena:** 77 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Aita barberoa gerrara

- **Erref:** BRM-056/002
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:00:54. **Bukatu:** 00:02:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Nardiztar Jon kalean jaio eta hazi zen. Bere aita bizartegia izan zuen bertan. 1936. urtean Espainiako Gerra Zibila hasi zenean, bere aita gerrara joan zen. Umea izan arren, gogoan du aita gerrara joan zen egun hura. Zapadoreetan ibili zen.

2. Gerra garaian han eta hemen

- **Erref:** BRM-056/003
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:02:55. **Bukatu:** 00:04:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Bermeoko Talan dagoen etxe bakarra, baserri bat, bere amaren ahizparena zen eta han egon ziren denbora askoan gerra garaian. Gauetan "Casa del niño"ra joaten ziren lotan.

3. Gerrako atxiloketak eta brazaleteak

- **Erref:** BRM-056/004
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:04:54. **Bukatu:** 00:07:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Talan zeudela guardia zibil batzuk eskuak lotuta zituen mutil bat zelan eramaten zuten ikusi zuten, mutil barik bueltatu ziren. Alde egiten ez zuten gizonei besoan besoko bat, brazaleteta bat, jarri zien herrian nazionalak egin nahi zituzten gauzak egin zituzten.

4. Gerra eta gudariak Bermeen

- **Erref:** BRM-056/006
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:07:56. **Bukatu:** 00:10:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Behin, gerra sasoiaren, Talan zeudela izekoaren etxean, fraide bat egon zen bertan gudari batzuk agertu zirenean. Sollube non zegoen galdetu zien eta bere osabak lagundu zien. Bere amari ere jarri zioten askori besoan jartzen zieten besokoa, brazaleteta. Alman kontserba-fabrikara joan zirela du gogoan eta garbantzu platerkada bat jan zuela. Aita etorri arte batetik bestera ibili ziren.

5. Aita zapadoreen batailoitik kartzelara

- **Erref:** BRM-056/007
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:10:33. **Bukatu:** 00:12:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Bere aita Santanderren egon zen gerran, EAE-ANVko zapadoreen batailoian; EAJ-PNVkoak, osteratzen, Santoñan egon ziren. PNVkoak entregatu egingo zirela jakin zutenean, beraiek ere entregatu egin ziren. Santoñako kartzelara sartu zuten.

6. Lau urtegar Angelitaren eskolara

- **Erref:** BRM-056/008
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:12:42. **Bukatu:** 00:13:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra sasoiaren ez zen eskolara joan. Aurretik, lau urterekin, Nardiztar Jon kalean zegoen eskola batera joan zen, Angelita Bengoaren gano.

7. Errenta ezin ordainduta kalera

- **Erref:** BRM-056/009
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:13:52. **Bukatu:** 00:15:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Bere aita Santoñako kartzelan zegoela bere amak ez zuen errenta ordaintzen eta etxeko ugazaba-andreak etxetik bota eta Doniene kalera joan ziren 1938an. Han berriro zabaldu zuten bizartegia.</p>

Transkripzioa

- Baie zer pasa da, errentie orduen ez daitz zemat ezaten ezan dan, etxe-errentie. Baie igual, egidxe esateko ez daipa, baie ez dai ba, “dos cincuenta” edo atziñeko pezeta bi txe erdi edo ogorloko bat-edo. Baie amak ez dauelez okitzen zan ez zauen pagaten zan, aitxe kartzelan on dan denboran ta, gerran denboran. Ta emon doskun, uzandriek despedidie. Orduen dxun gara, aldatu garizen kalera, detalle gehidxau emon barik, Doniene kalera, “calle San Juan”. Arkue zelan dauen arku bat, han Bermion San Juan ezetuten zu? Hara dxun garizen, “calle San Juan número cinco bajo”. Han be bardin, han be etxetxu be bardin, barberidxe, barberitxue, ta behien hiru gel: bat, bi, bakizu, gelak ezaten ezan dizen erdidxen tabike bat, lehidxo bat, asmaten ezan dozun aitxe ta ama orgetan dana, ta beste bat aparte, beste bat aparte ba, trastero moduen.

- Seme bakarra ziñen?

- Bai seme bakarra, bai. Ta dxun garizen hara, hogeita hamazortzidxen dxun garizen hara, hogeita hamazortzidxen.

- Ta aitxe hondiño kartzelan esan dozu, kartzelan...

- Aitxe etorritxe! Klaro. Hara dxun garezenien ez dotsolez pagaten ezan errentie, gure amak ez dau okin dirorik eta ba, han dana emon dotsoien ta hara kanbixe garizen ta gero aitxe hasi zan ba biharrien.

8. Kuartelera sinatzera eta mezara derrigorrez

- **Erref:** BRM-056/010
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:15:18. **Bukatu:** 00:16:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Bere aita kuartelera joan behar izaten zen sinatzera kartzelatik irten eta gero. Mezara ere derrigortuta joaten ziren. Mezara joan aurretik batzokira joaten ziren, sasoi hartan batzokia falangistek zuten errexisatuta, eta handik ilaran joaten ziren elizara.

9. Barberian Francoren argazkia jarri behar

- **Erref:** BRM-056/011
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:16:10. **Bukatu:** 00:17:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Herriko aguazil batek Francoren argazkia eraman zioen bizartegira bertan jartzeko, gainera argazkia bera ordaindu egin behar izan zuten.

Transkripzioa

- Ta beste detaille bat be esango dotsut akordaten nai-ta. Aguazillek ba barridxen: "Hola Felix", bakizu, barberue ezankeran, ta bermiotarrak aguazillek ezan diez, ez nuen izenik esaten hobeto dalako. Bai ostantzien, izena be esango lekitsut Fulano, Sutano. Danak dauz hildxe baie bardindxe, igual familidxek esan. Ta etor zien argazkidxek, holako argazki pillugaz. Ta esan dotson: "ia Felix hau argazkidxe imin biher dozu /bizu/ haur, Francona" Ta hau dxakie hamen zelan imintzen da, andrak zelan okitzen dauie hamen hauri bufandielakue, animalidxe baten azala-edo, haregaz kapote bategaz ta gogoratuten nai oniño be, ikusten nau bera argazkidxe. Ta esan dptsoien, neure aitxek esan, "txo! Hori dirue nik ulie ebaitzeko, gizon bateri ulie ebaitzeten dirue ez daist aillegaten horrentzako" "baie ez dau inporta dakozunien pagako zu". Hor akordaten nai "dakozunien pagako zu".

- Argazkidxe paga in biher.

- Bai, argazkidxe bai. Ta ondo dau, ez daitz paga batson aitxek edo ez batson paga, eurek imiñi zauien argazkidxe Francona. Badiñotsut haulan, kapotigaz hamen bufandie andrazkuna lakue han imindxe guapo bera, tio Patxiko, guapo bertan.

10. Hermanoen eskola debalde ilea ebakitzearen truke

- **Erref:** BRM-056/012
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:17:22. **Bukatu:** 00:19:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:

<p>Eskola publikoetan ibili zen don Angel García maisuarekin. Hermanoen ikastetxea ere bazegoen Bermeon eta beraien bizartegiko bezeroak ziren hangoak. Hermanoetako don Juan Pesetas zuzendariak aitari esan zion sei "hermanoei" ilea debalde ebakitzearen truke eskola ere debalde izango zutela.</p>

Transkripzioa

- Bueno, ta ni eskolara ia hasitxe eskolara, publikutara, bera, aitxe biharrien, ama fabriken, ama lantegidxen, konserban fabriken ta ni eskolara, publikutara. Maisuk izena Juan Angel Garcia. Oten ezan diez, ta auntxera arte ez da urte askora arte hemen kolegidxo bat hermanuna, Hermanos de la meneiso, meneiso, frantsesan izena dako. Hermanos kurtze bat eruten ezan dauen sotanie, ta haur Portugaleten dakoie horrek basie. Ta horrek hermanuek etorten ezan diz sei ezaten zandizen barberidxera ulie ebaitzen, seiñe, ta ni baten eurekaz nauela bertan aitxegaz-edo, ba direktorie, don Juan, Bermion izena be ensegida zelan da

ezizena berez imin dotsoien don Juan pesetaz, hamen okin zaelako peseti lako kalbulako zelan da don Juan pesetas. "Hombre Felix que!, este es el hijo y tal" ta "si" "¿Y donde handa en la escuela pues? "En el, aquí en los públicos" "De donde anda el chaval" Ta esan dotsaten "Juan Ángel Garcia y tal y cual" esantson "Felix, y por que no le quieres mandar al colegio con nosotros?" "E don Juan" esan dotson don Juanek "son doce pesetas Felix, mira seis, somos seis, seis hermanos somos", "cortar el pelo era dos pesetas", "seis por dos doce, nos cortas el pelo a nosotros de balde y el chaval ya tiene la escola pagau", "Palabras testual", "Jesus!" "Zer?" "guzu dxun hermanutara?" ta "bai" urten dot don Angel Garcianetik urten doten ta dxun nintzen hermanutara.

11. "División Azul"eko abestia ez kantatzearren zaplaztekoa

- **Erref:** BRM-056/013
- **Iraupena:** 0:04:14. **Hasi:** 00:19:14. **Bukatu:** 00:23:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945) » Alemaniarren alde edo kontra ibiliak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

<p>Eskolatik irteteko zegoela II. Mungu Gerra hasi zen. Espainian preso zeuden asko, tartean hainbat bermeotar, Errusiako Divisi&ocute;n Azulera joan ziren. Pedro Fernández Bermeoko sasoi hartako alkateak Hermanoetan Divisi&ocute;n Azuleko abestia irakatsi zien. Berak ez zuenez abestu "hermano" batek zaplazteko itzela jo zion.</p>

Transkripzioa

- Horrek hermanutakue okin dxau urtekerie politxe, ondo entzun gero. Ordun hara dxun naiien zenbat okingo doten ba? urtieki igual esan dulez, gerrie, aitxe etorritxe, hamar urte ezango ezan nauen, berrogeidxen esango ezan nauen seguramante, dxun niñenien eskolara. Ta berrogeta lauen, hamalau urte okin dxoten, ni orduntzeko eskolatik urteteko-edo, gerra mundiala on zan, "segunda guerra mundial", bakizu kuarentan hasi zen "segunda guerra mundial". Ta Espaiñiek prepara zauen dibisiño bat kartzelan on biharrien presuek, gudaridxe eta horrek eta gure badaue Rusiara dxuen Rusian kontra, alemanan bando, ba jentiek kartzelan on biharrien ba abante! Bermiotarrak be asko dxun zien. Izena okin zauen "Division Azul", horrek, horrek dibisiñuek Rusiara dxun zanak, "Division Azul". Badiñotsut hori ezango zan berrogeta biko kontue edo ezango zan hori, nik hamabi urte edo berrogeita, hamabi urte edo hamahiru urte-edo. Ta ibil zan hori bai, gerran ibil ziren hemengo mutillek ta gero etor zien bermiotarrak, hemen "Cruz de Hierro" esaten ezan dotsoien alemanak imintzen ezan dotsoien zeozer bat bermiotarra, ez nuen izenik esaten, danok ezetuten ezan duun. Izterra jodidu, gixajue fastididxeta ta muletakaz ta "Cruz de Rey" imindxe. Ta berrogeita lau bueltie ezango zan, ta etor daskun, etor daskun, izena esan ingo dot, ez da pekatue egidxe dok-eta, Pedro Fernandez, bermioko alkatie ezanikue, Pedro Fernandez. Ezan zan maietza, maietzan hogeita hamaie, hogeita hamar edo, maietzak zemat egun okitzen dau, hogeita hamar edo hogeita hamaie? Ez

dakit.

- Hogeita hamaike.

- Hogeita hamaike.

- Bai.

- Zelebraten zandauien falangistek, falangisten egune, maietzan. Ta etor daskun egun bi lelau Pedro Fernandez ezaten ezan dalako gizona listue ta gizon ona e! Aunke ezan da ba, bakizu, "[...] al regimen" baie gizon ona ezan da. Bermiotarra ganera, ez, gernikarra, gernikeko semie erlojeridxe-eta okitzen ezan dauien, baie gizon ona. Ta ezaten, ta ezaten ezan da maisue igual hermanu bat diñotsut faltaten bazan eskolara bera etorten ezan da suplente ikasten, ta etor daskun ha ta: "bueno, que el día treinta y uno de mayo se celebra el día de la Falange y os voy enseñar la canción de la División Azul". Egun bi lelau-edo, han hasi zan beran kontuek esaten. Ta etor zan bigarren egunien-edo, hori egune, bazkaridxe dxanda dxun eskolara, eta han egon garizen danok eta ordun bera ez, bera Pedro ezan egon, geure maisue zen izena Hermano Agustin, Mungixeko semie. Etorten ezan dan bazkaridxe dxanda gorri-gorri-gorri-gorri, harek kopa pare bat edaten ezan dau ziur-ziur-ziur-ziur. Mungidxekeko semie, hermano Agustin Hermanuen izena beran benetakue Juan, baie hermanuen izena Hermano Agustin. Ikasten abille, baie emoten be bai. Ta hasi zan "A ver vamos a cantar la canción que os a enseñado don Pedro". Ta guk eskolan, bertan, gelan, okitzen ezan duun bentana handi bet patidxora begire ta patidxuen on zien hiru lau lagun pelotaka ta ni hareri begire ez ditelez dxakin kantarik. Kantaten, hamalau urte, badiñotsut hamalau urte kontue. Halako baten "dxiiii" reglie, reglie ibiltzen ezan dauie haulako regla bat ibiltzen ezan dauie hametik "dxiiii". Etor zan, agarra dosten hametik zaputxetik, kanpora: "Por qué no cantas tu?". "Romano, porque", "Maestro Romano" esaten ezan dotsagun, "porque no sé". Emon dosten plastaso bat, beste bat dxun zan emoten ta ni ba, sotanigaz dxuten ezan dizen horrek sotana azpitxik arrotza betik eskapa dotsat hankie atrapa doten etxera, eskapa ein dotsaten, bat emon dosten ederra bestie be, beran izter artetik eskapa dotsaten.

12. Zaplaztekoa jaso ostean ikastetxea utzi zuen

- **Erref:** BRM-056/014
- **Iraupena:** 0:03:56. **Hasi:** 00:23:28. **Bukatu:** 00:27:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945) » Alemaniarren alde edo kontra ibiliak
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

<p>Hermanoen ikastexean "División Azul"eko abestia ez kantatzearren zaplazteko itzela jaso zuen. Aitaren barberiara joan eta azaldu egin zion gertatutakoa. Orduan, beste mutiko bat etorri zen idatzi batekin barkamena eskatzen. Hala ere, ez zen eskolara bueltatu.</p>

13. Bermeoko hainbat instalazio elektriko jarritakoa

- **Erref:** BRM-056/015
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:27:24. **Bukatu:** 00:28:52

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak

Laburpena:

Aitaren bizartegian lanean zebilela, 1944. urtean, bi gizon joan ziren Ormaza lantegiko instalazio elektrikoetarako norbait behar zutela esaten, eta Jesus hara joan zen. Ostean, ospitale psikiatrikoko ere egin zuten. Beste hainbat eraikinetan ere ibili ziren. Handik "Talleres Ymega" tailerrera joan zen.

14. Gurasoak lan asko egindakoak

- **Erref:** BRM-056/016
- **Iraupena:** 0:03:23. **Hasi:** 00:28:52. **Bukatu:** 00:32:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Bere gurasoek zein lan egiten zuten azaltzen du. Ama askotan goizeko orduetan eta hotz handiarekin joaten ziren. Aitak barberiko lanak egiteaz gain soloan eta txerriekin ere aritzen zen. Gurasoak bermeotarrak zituen, aita Uritik ekarritakoa, beste bermeotar asko bezala.

15. Soldadutzan barbero eta postari

- **Erref:** BRM-056/018
- **Iraupena:** 0:03:37. **Hasi:** 00:32:57. **Bukatu:** 00:36:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Soldadutzara marinara joan zen. Han ere bizargin bezala aritu zen. Eskaintza ona egin zioten eta barbero eta postari postua hartu

16. Soldadutzan soldata oso ona

- **Erref:** BRM-056/019
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:36:34. **Bukatu:** 00:39:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Soldadutzan barbero eta postari moduan ondo irabazten zuen, tabakoa-eta garraiatzen baitzuen. Etxera bueltatu zenean lehen baimenarekin, jenero asko ekarri zituen etxera diru asko irabazten baitzuen.

17. Donostian mekaniko

- **Erref:** BRM-056/020
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:39:19. **Bukatu:** 00:42:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Soldadutzan urtebete egin ostean, aukera eman zioten hurrengo lekua aukeratzeko, Donostiara joan zen. Mekaniko postuan jarri zuten.

18. Soldadutzan Francoren familiarentzat garraio lanetan

- **Erref:** BRM-056/021
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:42:08. **Bukatu:** 00:44:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Soldadutzan Donostian zegoela, mekaniko postuan egon zen. Abuztuan Franco joaten zen bertara eta honen biloba, Carmen Martinez Bordiu, bere besoetan izan zuela gogoratzen du. Garraioan aritzen ziren, janaria eta beharrezko guztia eramaten.

Transkripzioa

- Orain Francon historidxe gure dozu esan, Francona orain, saltaku Franconara? ibil naitzen mekaniko hiru kanoatan, neu ta beste giputxe, sei lagun ezaten ezan garan gobernaten ezan dunek hiru kanoa. Estela Maris, Franco eruten ezan dotsune, Franco eruten ezan dun Asorrera, Asor, Asor okitzen ezan dau Francok yata, politxe yata, "un poco anticuau" baie politxe. Ta guk geu ibiltzekuek, Monte Ulia ta Monte Urgull, Donostin dauz eurek, Urgull ta Uria diez dauzenak. Han "taka-taka-taka-taka" ta Franco etorten ezan dan agostuen. Badiñotsuten moduen, Franco datorrenien eruten ezan dun handidxen, Estela Marisen. Ta hau hau, andrie, alabie berana, Karmen, Karmen edo zelan dako izena orain telebistatan urteten dauena, Francon lobiek.

- Karmen.

- Karmen, horrek hilebete edo bi eskutan. Ta asturianie ezaten zan dan andra morroskona bat hori dxaboten ezan dauena. Asike horrek beitu zemat urte okin bidauen "te estoy hablando del año cicuenta y uno". Zemat urte, niri ez doste esango guzurrik! "Cincuenta y uno"n okin badauen hillebete edo bi ba, hirurogei urte bueltie ezta? Okin biher dau / bidau/. Ta dxausi barik bera asturianie andrie bakizu, zelan esaten da, Bermion "añesekie" esaten da, dxabotekue andrie. Lelau eruten ezan dun andratxue Estela Marisera ta gero geuk edo neuk edo beste lagun batek, mariñeruek, sei ezan gara ta hartun umetxue ta hori neure besutan be on da hori Karmen be. Bai, ta eruten ezan dotsagun ta, hor ibiltzen ezan garan. Eitxen ezan dau ba, hogeai egun, agosto guztidxe eitxen ezan dau Francok Donostin ta gu ezaten ezan gara jentie eruen etorri korreue dxatekue, geure lantxa bixetn, Monte Urgull ta Monte Uria, esan dotsut

kanoa bidxek.

- Orduen zuek zer eitxen zanzun Francori ta bertan...

- Gu ni, ni ez nai egon Francon yatan gu herridxen, gu komandantzikuek ezan gara "de la Comandancia Marina de San Sebastian". Baie kanoak geuk erabiltzen ezan dun ta Francori ba geuk, kanoak beran, beran, imintzen ezan doskun lagundu eruteko gauzek, biberak, eurek barruere, bera be bai dxuen etorri eitxen ezan dun.

19. Francok aurrez aurre egin zien harrera

- **Erref:** BRM-056/022
- **Iraupena:** 0:05:08. **Hasi:** 00:44:27. **Bukatu:** 00:49:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Don Pedro Nieto Antúnezek, Francoren etxeko arduradunak, deitu egin zien izan zuten jarrera onagatik Francok harrera egingo ziela esanez. Zezen-plazarako bina sarrera eman zien, orduan joan zen lehenengo aldiz zezenak ikustera. Horretaz gain, hiru hilabete laburtu zieten.</p>

Transkripzioa

- Halako baten, Begoña bizperie edo ezan zan, diñotsut berrogeita hamaike urtie da hau e! Deitxu doskun beran "ayudante personal", don don Nieto Antúñez, don Luis Nieto Antúñez "Capitán General de", bera "ayundante" jenerala, berana, Francona "Qué chicos, qué?" Konfiantzatzue hartunde okin dxu egunien-egunien gauzek erunde-ta: "Estos, mañana, mañana por la tarde, así como estáis los seis aquí e!, A las cinco poco mas o menos, que os recibirá su excelencia pa pa pa daros un regalito por vuestro bueno comportamiento, como estáis". Oiñotsik ibiltzen ezan gara gu beti, han frakak erremangata ta. Ta leponterik bez, lepadue okintzen ezan dan, buruen imintzen dan platera hori bapez, baia zuridxe bai. "Como estáis ahora", "vale" "Y otra cosa: cuando os pregunte su excelencia "no señor" y "si señor" no, "si excelencia" o si le tenéis que decir "no excelencia" y si le tenéis que decir "si excelencia", según lo que os pregunte él", "muy bien mi comandante". Don Pedro Nieto Antunez, ontxen akordetan naz, "jefe de la casa civil de su excelencia, ecetera, ecetera". Beste egunien: "Txo, Francok hartungo gaitsuzela diñotsu, holako markarik!", neu bakarrik bermiotarra. Hondarrabiztar bi, donostiar bi, neu ta oridxotar bat. Bostatan dxun garizen badaezpadan garbidxek, horrek erropak garbidxek oiñutsik eta bai, baie garbi, politxo imindxe. Salta duun ta han on zan bera kamarie da beran hau salie ezaten berana, mahaidxie aurrien, ta hori biserie zibile e! En bes de, militarra txapela burukue zibile ankiligaz, dxake azule, fraka zuridxek. Planta garizen bost metrora: "Hola chicos marineros, de donde sois?" Ta banan-banan, batek "Hondarribia" ta ta ta, ni azkanien on ezan nai "de Bermeo", "de Bermeo e? Puerto pesquero! Tienes aqui a bordo con nosotros a unos cuantos marinero de tu pueblo". Egidxe ezan zan lau on zien ta; Jabier, Paulino, Pedro, pedro hildxe dau, lau on zien. "Si excelencia ya sé si". "Muy bien, hay va este peueño regalo" Emon dotson berari, Antunezeri emon dotson, emon doskun zezen-plazarako sarrera biñe "pero de los caros e!" Biñe bakoitzari , bi, bi, bi. "Muchas gracias" esan etson "no hay de que, por vuestro buen comportamiento y tal y cual" ta urten dun.

Garmendiak esan zauen: "Txo!, hi! dxaten zandun domekatxutan da oniño bizirik dau" Restaurant Caserío Donostin, harek kontituziñoako plazan puentetxu baten. Oten zara Donostin? Ta bakizu non dauen? Baten dau "El Tanbolin" baten, ta bestien, "El Caserío". Han dxaten ezan doten beti, rantxotik aparte. Bakarrik oten zalako, giputxek etxitara dxuten ezan die ta ni bakarrik, ni hillien baten etorten ezan naiien Bermiora, ba harek ez, harek domekan, zapato-domekatan danak, neu bakarrik itzitze bertan. Esan dotsaten neskire, ez nai akordaten izena: "Alabatxi!", "Zer?", "Hau dakot", "Eh! Bermio!" -Bermio esaten ezan dosten- "Neuk salduko dotsut, berez salduko dotsut, ekau!". Okin dxoten hillebeterako dxatekue bai han emon dosten dirugaz. Neure dxatekue ezaten ezan da ensaladatxue, okela apur bet ta bakizu! Bueno, Begoña egunien, arratsaldien, mahonezko frakie, modie guri bermiotarrana, barrixe, plantxeta alkondara zuridxe, alarketa baltzak dxan bazkaritxue bertan ta dxun nintzen zezenak ikusten neure bidar lelagoko bidar. Zezen-plazan Donostin izena orduen Txofere edo Kofre edo Txofere, Grosen, "en la parte de Gros", oten ezan da. Bestela ezaten zan da, orain orain deu Illunbe dau orain, baie orduen oten ezan da Grosen, badiñotsut, Txofere, Kofere edo "algo por el estilo". Han ikusi dotezen, esango tsut behidxen izena hirugarren ez dast akordaten: Carlos Arroza y el Litri, zezenak. Jentie holan, militararak, jentuzie bakizu, jente elegantie ta entradie ona okin dxotelez neure mahonezkugaz ta neure arkondarie jartsie botata lepotik, purutxue hartunde, eguno be ez dot ikusi bizirik ez ezer, telebisiñuen da bai, ha ezan da ikusi doten korridie bizirik ta lehenengokue, tio Patxikon erregalue. Zer historidxue ondo due? Historidxue ondo due? Bueno, dxun zan tio Patxiko ta amaittu dun han. Amaittu dun han, amaittu dun geure, kendu doskun hiru hilebeteko soldadutzie kendu doskun, ez daitz zeitxik hogeita lau hillebete egin biharren, abrillen in biher ezan duu /bizandu/ jubile o amaittu ta dizienbrien amaittu dun.

- Ta hori Francok ein eban?

- Gobernuek, gobernuek. Bai hiru hillebete kendu doskun.

20. Tailerretik itsasora

- **Erref:** BRM-056/024
- **Iraupena:** 0:03:22. **Hasi:** 00:50:23. **Bukatu:** 00:53:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Ontzigintza
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak

Laburpena:

Tailerrean ez zenez horrenbeste diru irabazten itsasora joan zen lanera makinista. Asko mareatzen zela-eta, gero baxuran hasi zen. "Naviera Vizcaína"ko "Guernica" petrolio-ontzian koipeztatzaille eta galdaragile ibili zen Persiako Golkoan, eta "Ondarroa" ontzian makinista India eta Pakistanen. Itsasoa utzi eta 1971. urtetik 1990. urtera arte, erretiratu arte, Muruetako ontziolan ibili zen itsasadarra dragatzen eta "tubero".

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-08-26

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com